

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ของประชากรหมู่บ้านประมงครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากโครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของหมู่บ้านประมง ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2521 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือคู่สมรสที่กำลังอยู่กินกันฉันท์สามี-ภรรยา โดยสตรีมีอายุ 15 - 49 ปี ซึ่งมีทั้งหมด 489 คน

ในการวิจัย ได้ใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบประชากรหมู่บ้านประมงในระดับ การพัฒนาที่ต่างกัน โดยถือเอาเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำประมงเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ เป็นหมู่บ้านประมงที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่พัฒนาแล้ว (จังหวัดระยอง) กำลังพัฒนา (จังหวัด- เพชรบุรี) และยังไม่มีการพัฒนา (จังหวัดพังงา)

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา คือ "สตรีที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากรที่ต่างกัน น่าจะมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ที่ต่างกัน" และมีสมมติฐานย่อยว่า

1. สตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ที่ดีกว่าจะมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีฐานะต่ำกว่า
2. สตรีในวัยกลางคน (25 - 34 ปี) น่าจะมีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีอายุสูงกว่าหรืออายุต่ำกว่า

ในการศึกษาได้แยกศึกษาเป็น 2 ลักษณะคือ

ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน-
ครอบครัว ตัวแปรตามที่ใช้ศึกษาคือความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ส่วนตัวแปรอิสระคือปัจจัยทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และ ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม นั้น ได้นำเสนอข้อมูลในรูปร้อยละของค่าตอบของสตรีที่มีความรู้ มีทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัว ซึ่งผลของการศึกษารูปได้ดังนี้

ปัจจัยทางด้านประชากร

อายุปัจจุบัน เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดแล้วพบว่า สตรีที่มีอายุ 25 - 34 ปี จะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.3, 93.5 และ 57.3 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังพบว่าสตรีที่มีอายุ 25-34 ปี จะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 85.0, 93.4 และ 50.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดระยองมีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจนกว่าอีกสองจังหวัด

อายุแรกสมรส เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดจะพบว่า อายุแรกสมรส มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัว เช่น สตรีที่มีอายุแรกสมรสเป็น 15 - 19 ปี, 20 - 24 ปี, 25 - 29 ปี และ 30 ปีขึ้นไป จะมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวจะคิดเป็นร้อยละ 75.8, 75.8, 76.9 และ 50.0 ตามลำดับ มีทักษะที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 88.6, 88.5, 80.0 และ 66.7 ตามลำดับ และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 46.3, 42.1, 41.2 และ 16.7 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าแบบแผนไม่แน่นอนชัดเจนมากนัก แต่ก็มีแนวโน้มว่าสตรีที่มีอายุแรกสมรส 15 - 19 ปี มีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด

ระยะเวลาการสมรส เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดจะพบว่า สตรีที่มีระยะเวลาการสมรสไม่ถึงปี แม่จะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากเพียงใดก็ตาม แต่ก็จะมีการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวในระดับที่ต่ำเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น และพบว่าความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวของสตรีจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการสมรสที่เพิ่มขึ้นจนถึง 14 ปี เช่น สตรีที่มีระยะเวลาการสมรสเป็น 1 - 4 ปี, 5 - 9 ปี และ 10 - 14 ปี จะมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 80.6, 83.7 และ 84.1 ตามลำดับ มีทักษะที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวเป็น 90.8, 91.3 และ 92.1 ตามลำดับ มีการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวเป็น 40.3, 52.0 และ 61.5 ตามลำดับ ความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวของสตรีจะเริ่มลดลง เมื่อระยะเวลาการสมรสตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดกลับพบว่า มีแบบแผนที่ไม่เด่นชัด

จำนวนบุตรที่มีชีวิต เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดจะพบว่า สตรีที่ยังไม่มีบุตรแม้ว่าจะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในระดับสูงก็ตาม แต่ก็ใช้วิธีการวางแผนครอบครัวเพียงร้อยละ 8.0 เท่านั้น และพบว่าความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวของสตรีจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น เช่น สตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 1 - 2 คน และ 3 - 4 คน จะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 81.1 และ 84.6 มีทักษะที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 87.6 และ 92.8 และมีการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 43.8 และ 62.5 และความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวของสตรีจะมีแนวโน้มลดลง เมื่อสตรีนั้นมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า จังหวัดระยองมีแบบแผนค่อนข้างจะแน่นอนกว่า จังหวัดเพชรบุรีและพังงา โดยจังหวัดเพชรบุรีและพังงานั้นสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตตั้งแต่ 9 คนขึ้นไปจะมีทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวที่เพิ่มขึ้น และสตรีจังหวัดพังงาที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 1 - 2 คน จะมีความรู้และทักษะที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 3 - 4 คน

ปัจจัยทางด้านสังคม

การศึกษา ไม่ว่าจะพิจารณาารวมทุกจังหวัดหรือพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ตาม พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวอย่างเด่นชัด ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชากรหมู่บ้านประมาณส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับเดียวกัน คือเรียนไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือไม่มีการศึกษา ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และสูงกว่านั้นมีจำนวนน้อยมาก ประกอบกับสังคมมีลักษณะแบบเดียวกัน (Homogeneous) ดังนั้นจึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัว

ศาสนา พบว่าที่จังหวัดระยองและเพชรบุรีประชากรส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ ส่วนจังหวัดพังงาประชากรส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม และพบว่าสตรีนั้นไม่ว่าจะนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลามก็ตามต่างก็เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว แต่สตรีไทยพุทธจะมีความรู้และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีไทยมุสลิม

การย้ายถิ่นในช่วง 5 ปี ไม่ว่าจะพิจารณาารวมทุกจังหวัดหรือรวมรายจังหวัดก็ตามจะพบว่า สตรีและสามีที่เคยย้ายถิ่นจะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวน้อยกว่าสตรีและสามีที่ไม่เคยย้ายถิ่น และพบว่าการย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นของสตรีหรือของสามีมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะที่เห็นด้วยอย่างไม่เด่นชัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าประชากรหมู่บ้านประมาณมีการย้ายถิ่นที่น้อยมาก และส่วนใหญ่ก็เป็นการย้ายถิ่นภายในจังหวัดของตนเอง

ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว เมื่อพิจารณาารวมทุกจังหวัดพบว่า สตรีจากครอบครัวเดี่ยวจะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีจากครอบครัวขยายเล็กน้อย เช่น สตรีจากครอบครัวเดี่ยวมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 76.3, 88.1

และ 44.2 ตามลำดับ ในขณะที่สตรีจากครอบครัวขยายคิดเป็นร้อยละ 76.0 , 85.1 และ 42.2 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดกลับพบว่าไม่มีแบบแผนที่ไม่แน่นอน ชัดเจนทั้งสามจังหวัด หนึ่งในจังหวัดพังงาสตรีจากครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย จะมีความรู้และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวน้อยกว่าสตรีจากจังหวัดระยองและเพชรบุรี ที่มีลักษณะของโครงสร้างของครอบครัวเหมือนกัน

ปัจจัยทางค่านิยมเศรษฐกิจ

อาชีพ เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดพบว่า สตรีและสามีที่มีอาชีพช่าง-ฝีมือจะมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 77.8 และ 88.6 สตรีและสามีที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจะมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94.3 และ 95.7 ส่วนการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวพบว่า สตรีที่มีอาชีพช่างฝีมือและสามีประกอบอาชีพวิชาชีพบริการ ทำงานรัฐบาล หรือทำงาน 2 อาชีพจะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 77.8 และ 57.1 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดกลับพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ ทัศนคติ และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวไม่เด่นชัดนัก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการประกอบอาชีพในชนบทนั้น ส่วนใหญ่สามีประกอบอาชีพทางการประมง ส่วนภรรยาเป็นแม่บ้านอยู่บ้านเฉย ๆ ส่วนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ก็มีไม่มากนัก อนึ่งคนชนบทแม้ว่าจะประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน แต่พื้นฐานทางค่านิยมอื่น ๆ เช่น ศาสนา การศึกษา สภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นอาชีพจึงไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัว

รายได้ของครอบครัว เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดพบว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้สูงกว่า 80,000 บาทขึ้นไปจะมีความรู้ ทัศนคติ และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94.3 , 90.9 และ 62.9 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดกลับพบว่า มีจังหวัดระยองเท่านั้นที่มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจนกว่าอีกสองจังหวัด

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจังหวัดระยอง เป็นจังหวัดที่พัฒนาแล้ว มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สูงกว่าจังหวัดเพชรบุรีและพังงา

ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานที่คลอดบุตรและผู้ที่ต้องการให้ทำคลอด เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดแล้วพบว่าสตรีที่มีความประสงค์จะคลอดบุตรที่สถานอนามัย โรงพยาบาล หรือ คลินิก จะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.9, 88.4 และ 51.2 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดระยอง เท่านั้นที่มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจน แต่ทั้งจังหวัดระยอง เพชรบุรี และพังงา สตรีที่ประสงค์จะคลอดบุตรที่สถานอนามัย โรงพยาบาล หรือคลินิก จะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากกว่าที่จะคลอดที่บ้านหรือบ้านญาติ

ส่วนผู้ที่ต้องการให้ทำคลอดนั้น เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดแล้วพบว่า สตรีที่ต้องการให้แพทย์ พยาบาล หรือ อ่างูศกรรภ เป็นผู้ทำคลอดจะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.6, 88.2 และ 50.6 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดระยอง เท่านั้นที่มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจน แต่ทั้งจังหวัดระยอง เพชรบุรี และพังงา สตรีที่มีความประสงค์ให้แพทย์ พยาบาล หรือ อ่างูศกรรภ เป็นผู้ทำคลอด จะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่ต้องการให้หมอตำแยเป็นผู้ทำคลอด

แหล่งที่ไปขอรับบริการและผู้ให้คำแนะนำ ไม่ว่าจะพิจารณารวมทุกจังหวัดหรือเป็นรายจังหวัดก็ตาม จะพบว่า สตรีที่ไปขอรับบริการ (ขอคำแนะนำ) ที่โรงพยาบาล หรือสถานอนามัย จะมีความรู้ และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.8 และ 82.3 ตามลำดับ ส่วนที่ทัศนคติที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวนั้นพบว่าไม่มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจนนัก กล่าวคือแหล่งที่ไปขอรับบริการแล้วทำให้สตรีมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากที่สุดของจังหวัดระยองคือการ

ไปขอรับบริการจากหลาย ๆ แห่ง ที่จังหวัดเพชรบุรีไปคลินิก แพทย์ หรือผดุงครรภ์
ที่จังหวัดพังงาคือสถานีนามัย หรือโรงพยาบาล

ส่วนผู้ที่ให้คำแนะนำด้านการวางแผนครอบครัวนั้นพบว่า สตรีที่ไปขอคำ
แนะนำตามโรงพยาบาลหรือสถานีนามัยจะมีความรู้ ทักษะที่เห็นด้วย และการใช้วิธี
การวางแผนครอบครัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 94.6, 98.2 และ 83.6 ตามลำดับ
(ถึงไม่พิจารณาข้อมูลต่อมวชนซึ่งมีเพียง 6 ราย) แต่ถาพิจารณาเป็นรายจังหวัดกลับ
พบแบบแผนที่ไม่แน่นอนชัดเจน

การ เลี้ยง ลูกด้วยนมแม่และจำนวนเดือนเฉลี่ยของการ เลี้ยง ลูกด้วยนม

ไม่ว่าจะพิจารณารวมทุกจังหวัดหรือพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ตาม จะพบว่าสตรีที่เคยเลี้ยง
ลูกด้วยนมแม่จะมีความรู้ในด้านการวางแผนครอบครัวน้อยกว่าสตรีที่ไม่เคยเลี้ยงลูกด้วย
นมแม่ แต่จะมีทัศนคติที่เห็นด้วยและใช้วิธีการวางแผนครอบครัวที่มากกว่าสตรีที่ไม่เคย
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ส่วนจำนวนเดือนเฉลี่ยของการ เลี้ยง ลูกด้วยนม เมื่อพิจารณารวมทุก
จังหวัดจะพบว่าสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมนานเท่าไร แนวโน้มจะมีความรู้และ การใช้วิธีการ
วางแผนครอบครัวลดลงมากเท่านั้น ตัวอย่าง เช่นสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมนาน 1 - 6 เดือน
7 - 12 เดือน, 13 - 18 เดือน, 19 - 24 เดือน, 25 - 30 เดือน และ 31 เดือน
ขึ้นไป จะมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 84.9, 79.6, 75.7,
69.9, 100 และ 64.7 ตามลำดับ และ การใช้วิธีการวางแผนครอบครัวคิดเป็น
ร้อยละ 60.6, 48.2, 46.9, 41.3, 28.6 และ 11.8 ตามลำดับ และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายจังหวัดจะพบว่า จังหวัดระยองและพังงามีแบบแผนที่เด่นชัดกว่าจังหวัด-
เพชรบุรี กล่าวคือสตรีจังหวัดระยองและพังงาที่เลี้ยงลูกด้วยนมนาน 1 - 6 เดือน จะมี
ความรู้และใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากที่สุด ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีใช้เวลา
7 - 12 เดือน

ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาคือสตรีที่มีความรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และสตรีที่มีความรู้แต่ไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ส่วนตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาได้คัดเลือกจากปัจจัยทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคัดเลือกให้เหมาะสมทั้งในเชิงเหตุผล และเชิงสถิติทั้งหมด 11 ตัว ส่วนการวิเคราะห์สมการถดถอยของสตรีที่มีความรู้แล้ว ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวนั้น ได้ตั้งสมมติฐานรูปแบบของสมการอยู่ในรูป (Linear) และใช้เทคนิคของ Stepwise regression ช่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งสรุปผลของการศึกษาได้ดังนี้

จังหวัดระยอง อายุภรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุด รองลงมาคืออาชีพของภรรยา และการศึกษาของสามีตามลำดับ

จังหวัดเพชรบุรี อายุภรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือการศึกษาของสามี การย้ายถิ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของสามีตามลำดับ

จังหวัดพังงา อายุภรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ การย้ายถิ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของสามี และอาชีพของสามีตามลำดับ

รวมทุกจังหวัด อายุภรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ การย้ายถิ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของสามี และรายได้ของครอบครัวตามลำดับ

ไม่ว่าจะพิจารณารวมทุกจังหวัดหรือพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ตาม จะพบว่าอายุของภรรยาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้วิธีการวางแผนครอบครัว

แม้ว่าการตั้งสมมติฐานรูปแบบของสมการอยู่ในรูป Linear จะทำให้สัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ (r) มีค่าต่ำ ซึ่งอาจทำให้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อันเป็นผลทำให้การทำนายหรือการอธิบายตัวปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อสตรีที่มีความรู้แล้ว

ใช้หรือไม่ใช้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวอยู่ในระดับที่ต่ำ แต่ก็จะทราบแบบแผนว่า
ตัวแปรใดมีอิทธิพลมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
ของประชากรหมู่บ้านประมงทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ
เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ตลอดจนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่มีผลต่อความรู้
และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ซึ่งผลของการศึกษาคงจะเป็นประโยชน์
ต่อนักบริหารหรือผู้วางแผนครอบครัวในการที่จะนำผลความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในการให้บริการ การวางแผนครอบครัว และการอนามัย
ด้านอื่น ๆ แก่ประชากรหมู่บ้านประมงได้อย่างถูกต้องตามความต้องการ ซึ่งจะช่วยให้นโยบาย
ประชากรสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในการลดอัตราเพิ่มของ
ประชากรไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ข้อจำกัดอยู่หลายประการ กล่าวคือขนาดของ
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีขนาดเล็ก ดังนั้นจึงควรที่จะพิจารณาขยายขอบเขตให้คลุม
ไปถึงหมู่บ้านประมงทั่วประเทศเพื่อจะได้เป็นตัวแทนที่ดี และในแบบสอบถามควรที่จะเพิ่ม
เติมคำถามให้ละเอียดเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ เช่น จำนวนบุตรในอุดมคติ ความ
ต้องการบุตรเพิ่ม ความนิยมในเรื่องเพศของบุตร ประวัติการใช้วิธีคุมกำเนิดหลังการสมรส
ระยะเวลาที่ใช้ตลอดจนถึงวิธีใช้ การใช้สื่อมวลชนเข้าช่วยในการเพิ่มพูนความรู้ ปัจจัยทาง
ด้านประเพณีวัฒนธรรม จิตวิทยา ฯลฯ ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์ได้ละเอียดลึกซึ้งมากเพียงไร
ก็จะเป็นประโยชน์ในการศึกษามากเท่านั้น

อนึ่งในการวิเคราะห์สมการถดถอยของสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้วิธีการ
วางแผนครอบครัวโดยสร้างรูปแบบของสมการในรูป Linear นั้น ได้ค่าสัมประสิทธิ์

ของความสัมพันธ์ (r) มีค่าต่ำ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่ตั้งสมมติฐานอยู่ในรูป Linear นั้น อาจไม่เหมาะสม

ดังนั้นจึงควรพยายามสร้างรูปแบบของสมการหลาย ๆ ลักษณะ เช่น quadratic, double-log, semi-log เป็นต้น แล้วตรวจสอบดูว่ารูปแบบใดที่สอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่มากที่สุด (best fit) แต่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาต่อเนื่องจากมีเวลาจำกัด